

3.2. Μεταβολή της ανισότητας των μισθωτών στην Ελλάδα: Συγκριτική παρουσίαση των ετών 2018 και 2019

Βλάσης Μισσός

3.2.1. Εισαγωγή

Στο παρόν άρθρο παρουσιάζονται ορισμένα βασικά αποτελέσματα από την επεξεργασία των δεδομένων των Ερευνών Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης (SILC) 2018 και 2019 για την Ελλάδα¹. Συγκεκριμένα, πρόκειται για μια αναδρομική διερεύνηση των μεταβολών της εισοδηματικής ανισότητας ύστερα από την αύξηση του κατώτατου μισθού που νομοθετήθηκε τον Φεβρουάριο του 2019 και την τάση μεταβολής της κατανομής εισοδήματος των μισθωτών. Οι δειγματοληπτικές έρευνες της SILC είναι ετήσιες, εκπονούνται από την ΕΛΣΤΑΤ και καταγράφουν μια ευρεία γκάμα μεταβλητών που αφορούν το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, καθώς και την επίδραση του συστήματος κοινωνικής προστασίας στην ανισότητα. Ενώ τα δεδομένα των ερευνών της SILC αντανakλούν το επίπεδο εισοδήματος της προηγούμενης χρονιάς (δηλαδή η έρευνα του 2019 αφορά τα εισοδήματα του 2018), υπάρχουν ορισμένες μεταβλητές, οι οποίες αποτυπώνουν την τρέχουσα κατάσταση των ατόμων, όπως αυτές ισχύουν κατά την περίοδο που εκπονείται η έρευνα. Μία εξ αυτών είναι και τα «ακαθάριστα έσοδα από εργασία», τα οποία αναφέρονται στο εισόδημα από εργασία που λαμβάνουν οι ερωτηθέντες κατά τον μήνα πραγματοποίησης της συνέντευξης από την ΕΛΣΤΑΤ. Κατ' αυτό τον τρόπο, παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης του δείγματος των εισοδημάτων μεταξύ των ετών 2018 και 2019, δηλαδή πριν και μετά τη νομοθέτηση του νέου κατώτατου μισθού².

Στο σημείο αυτό, πρέπει να επισημανθεί ότι στην παρουσίαση που ακολουθεί, δεν τεκμηριώνεται το μέγεθος της επίδρασης του κατώτατου μισθού στην ανι-

σότητα των μισθωτών. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε τη συμπερίληψη επιπλέον μεγεθών, όπως του επιπέδου απασχόλησης ή/και του ΑΕΠ, καθώς και μια διαφορετικού τύπου διαχείριση. Η αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 11%, η οποία πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2019, λαμβάνεται μόνο ως ιστορική συγκυρία, η οποία όμως, σύμφωνα με τα ευρήματα των ερευνών SILC, φαίνεται ότι δεν συνέβαλε στην επιδείνωση της ανισότητας μεταξύ μισθωτών στην Ελλάδα.

3.2.2. Παρουσίαση δεδομένων

Εξετάζοντας τα αποτελέσματα των αναλύσεων των δεδομένων του πληθυσμού των μισθωτών, παρουσιάζονται οι μεταβολές μιας σειράς εύληπτων δεικτών ανισότητας. Αρχικά, ο δείκτης p90/p10 εξετάζει την ανώτερη τιμή (upper bound) του 9ου δεκατημόριου (δηλαδή του 10% των μισθωτών που λαμβάνουν το υψηλότερο εισόδημα από εργασία) προς την αντίστοιχη τιμή του 1ου (δηλαδή του 10% των μισθωτών που λαμβάνουν το χαμηλότερο εισόδημα από εργασία). Με άλλα λόγια, το απλό μέτρο ανισότητας εξετάζει την εισοδηματική απόσταση μεταξύ των δύο απομακρυσμένων ομάδων. Αντίστοιχα, ορίζονται και οι υπόλοιποι δείκτες p90/p50 καθώς και p75/p25, συγκρίνοντας τιμές από αντίστοιχα σημεία (εκατοστημόρια) της κατανομής.

Όπως αποτυπώνεται στον Πίνακα 3.2.1, μεταξύ των ετών 2018 και 2019, ο δείκτης p90/p10 εμφανίζεται μειωμένος κατά 4,2%, ενώ ο p90/p50 παραμένει σταθερός. Η απόσταση μεταξύ των απομακρυσμένων τιμών υπολογίζεται ότι μειώθηκε ύστερα από την αύξηση του κατώτατου μισθού, ενώ η αναπροσαρμογή του Φεβρουαρίου 2019 δεν επέφερε κάποια σημαντική μεταβολή στη σχετική θέση μεταξύ της ανώτατης τιμής και εκείνης που υπολογίζεται από το 5ο δεκατημόριο. Από την άλλη πλευρά, η διαφορά μεταξύ 75ου και 25ου εισοδηματικού εκατοστημορίου (p75/p25) εμφανίζεται επίσης μειωμένη κατά 3,2%. Στο ίδιο μήκος κύματος υπολογίζεται ότι κυμάνθηκαν και οι τιμές του ευρέως διαδεδομένου δείκτη ανισότητας *Gini*, που ήταν πτωτική κατά 1,6%. Παράλληλα, η τυπική απόκλιση (std. dev.) βαίνει επίσης μειούμενη, γεγονός που σημαίνει ότι το 2019, το σύνολο των αποστάσε-

1. Για τη μεθοδολογία της έρευνας SILC βλ. Μισσός Β. (2019), Βασικοί δείκτες ανισότητας εισοδήματος στην ΕΕ15, Οικονομικές Εξελίξεις (ΚΕΠΕ), τεύχος 39 (Ιούνιος), σσ. 41-44.

2. Σύμφωνα με τα μικροδεδομένα της Έρευνας Εισοδήματος Συνθηκών Διαβίωσης 2019, οι συνεντεύξεις των νοικοκυριών πραγματοποιήθηκαν κατά τους μήνες Μάιο και Ιούνιο, δηλαδή τρεις τουλάχιστον μήνες μετά την αύξηση του κατώτατου μισθού. Κατά συνέπεια, τα δεδομένα περιλαμβάνουν τις επιδράσεις του νέου κατώτατου μισθού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2.1 Δείκτες ανισότητας του συνόλου των μισθωτών, 2018 και 2019, Ελλάδα

	2018	2019	% διαφορά
p90/p10	3,40	3,26	-4,2%
p90/p50	1,8	1,8	0,0%
p75/p25	1,849	1,79	-3,2%
Gini	27,71	27,25	-1,6%
Std. Dev.	694,03	676,38	-2,5%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία μικροδεδομένων SILC.

ων των τιμών της εισοδηματικής κατανομής από τον εκάστοτε μέσο όρο ήταν μικρότερο από το αντίστοιχο του 2018 –δηλαδή πριν την αναθεώρηση του κατώτατου μισθού.

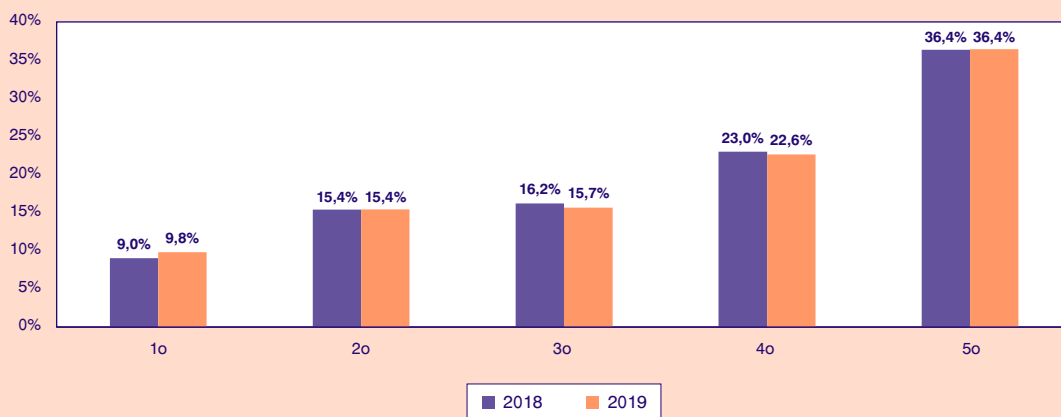
Επιπλέον, στο Διάγραμμα 3.2.1 απεικονίζεται το ποσοστιαίο μερίδιο εισοδήματος από μισθωτή εργασία, διαχωρίζοντας τον πληθυσμό σε πέντε ισοπληθή εισοδηματικά κλιμάκια. Όπως είναι εμφανές, το πρώτο πενήμηόριο –δηλαδή το εισοδηματικά χαμηλότερο 20% των μισθωτών– υπολογίζεται ότι αύξησε το μερίδιό του κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες. Η εν λόγω μεταβολή κατανέμεται μεταξύ τρίτου και τέταρτου πενήμηόριου. Κατά συνέπεια, η αναπροσαρμογή του κατώτατου μισθού καταγράφει μια σχετικά ευεργετική

επίδραση στην ποσοστιαία κατανομή του εισοδήματος των χαμηλόμισθων. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι, μεταξύ του 2018 και 2019, ο μέσος μισθός του πρώτου πενήμηόριου αυξήθηκε κατά 5,4%, ενώ στα υπόλοιπα οι αντίστοιχες ποσοστιαίες μεταβολές είναι πολύ μικρές.

Η παραπάνω ανάλυση αφορά το σύνολο των μισθωτών που περιλαμβάνονται στις δειγματοληπτικές έρευνες της SILC του 2018 και του 2019, αντίστοιχα. Ως εκ τούτου, η μελέτη της ανισότητας πριν και μετά την αύξηση του κατώτατου μισθού τον Φεβρουάριο του 2019 επιβάλλει τον διαχωρισμό του εν λόγω δείγματος μεταξύ εργαζομένων πλήρους και μερικής απασχόλησης. Αναφορικά με τους εργαζόμενους μισθωτούς πλήρους απασχόλησης τα δεδομένα του Πίνακα 3.2.2 αποτυπώνουν μια σχετικά αντίστοιχη εικόνα με εκείνη που καταγράφηκε για το σύνολο των εργαζομένων. Συγκεκριμένα, για πριν και μετά την αύξηση του κατώτατου μισθού, ο δείκτης p90/p10 υπολογίζεται μειωμένος κατά 3,6%, ο p90/p50 εμφανίζεται επίσης μειωμένος κατά 0,9% και ο p75/p25 παραμένει σταθερός. Τα δεδομένα συντείνουν στο ότι η απόσταση μεταξύ των ακραίων δεκατημορίων αμβλύθηκε –αν και λιγότερο απ’ ό,τι στην περίπτωση του γενικού συνόλου των μισθωτών. Συμπληρωματικά, ο δείκτης *Gini* καταγράφει επίσης μείωση κατά 1,2% και το σύνολο των αποστάσεων των παρατηρούμενων τιμών από τον μέσο όρο της κατανομής, όπως αυτό εκφράζεται από την τυπική απόκλιση, περιορίζεται επίσης κατά 2,6%. Κατά συνέπεια η αύξηση του κατώτατου μισθού στους εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης φαίνεται ότι έχει επιδράσει με τέτοιο τρόπο ώστε η ανισότητα

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2.1

Ποσοστιαία μερίδια εισοδήματος από εργασία ανά πενήμηόριο, 2018 και 2019, Ελλάδα

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία μικροδεδομένων της SILC.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2.2 Δείκτες ανισότητας των μισθωτών πλήρους απασχόλησης, 2018 και 2019, Ελλάδα

	2018	2019	% διαφορά
p90/p10	2,87	2,77	-3,6%
p90/p50	1,74	1,72	-0,9%
p75/p25	1,75	1,75	0,0%
Gini	25,17	24,87	-1,2%
Std. Dev.	691,00	673,31	-2,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία μικροδεδομένων SILC.

μεταξύ τους να καταγράφεται αισθητά μειωμένη στα άκρα και ελαφρά μειωμένη μεταξύ του άνω άκρου και των σημείων που βρίσκονται στο μέσο της κατανομής.

Περαιτέρω, σε αντιστοιχία με το Διάγραμμα 3.2.1, στο Διάγραμμα 3.2.2 αποτυπώνονται τα ποσοστιαία μερίδια εισοδήματος των μισθωτών πλήρους απασχόλησης, έχοντας χωρίσει τον πληθυσμό τους σε πενθημόρια. Όπως παρατηρείται, μεταξύ των ετών 2018 και 2019, οι εργαζόμενοι του χαμηλότερου, πρώτου πενθημορίου βελτίωσαν τη σχετική τους θέση κατά ένα μικρό ποσοστό –από 10,8% σε 11% του συνολικού εισοδήματος. Επιπλέον, η σχετική θέση των εργαζομένων του δεύτερου πενθημορίου μειώθηκε κατά 1,1 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ η αύξηση των εργαζομένων

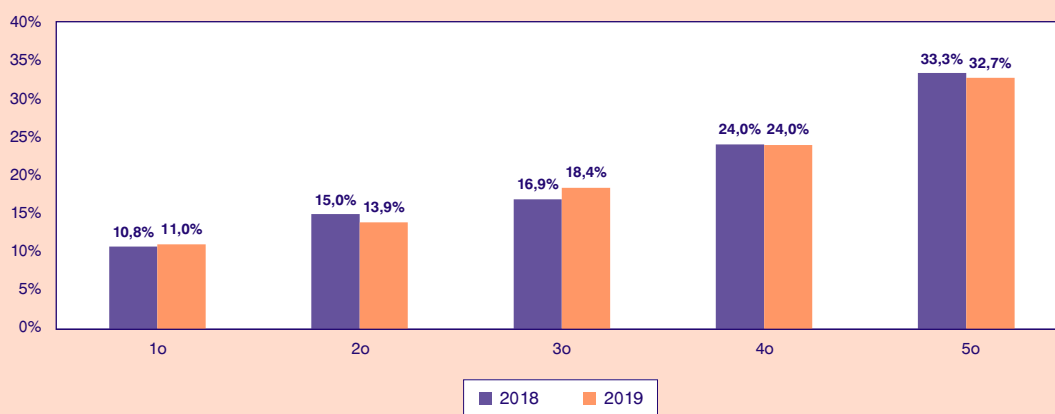
του τρίτου πενθημορίου είναι περισσότερο αισθητή, καθώς καταγράφεται αυξημένη κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες. Από την άλλη πλευρά, η σχετική θέση των μισθωτών που ανήκουν στο τέταρτο πενθημόριο παρέμεινε σταθερή και εκείνη του πέμπτου μειώθηκε ελαφρά –από 33,3% σε 32,7%. Πέραν της ονομαστικής αύξησης του μέσου μισθού του πρώτου πενθημορίου κατά 2,5% και της μείωσης του δεύτερου πενθημορίου κατά 1,7%, όπως καταγράφονται στις έρευνες, στα υπόλοιπα πενθημόρια οι μεταβολές είναι οριακά προς τα κάτω.

Όσον αφορά τους μισθωτούς μερικής απασχόλησης, η εικόνα που παρουσιάζουν είναι αρκετά διαφορετική. Για την πληρέστερη κατανόηση των αποτελεσμάτων θα πρέπει να τονιστεί ότι η συγκεκριμένη ομάδα εργαζομένων αποτελεί ένα σχετικά μικρό τμήμα του συνολικού δείγματος των μισθωτών της SILC. Αντίστοιχα, αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα και με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού του 2019, ο πληθυσμός των μισθωτών μερικής απασχόλησης ανερχόταν στο 9,2% του συνόλου των εργαζομένων. Κατά συνέπεια, η επίδραση της μισθολογικής τους διαφοροποίησης στο σύνολο των μισθωτών αναμένεται περιορισμένη.

Στον Πίνακα 3.2.3 παρουσιάζονται οι δείκτες ανισότητας των ετών 2018 και 2019. Όπως είναι προφανές, η ετήσια μεταβολή της απόστασης μεταξύ των ακραίων δεκατημορίων, όπως αποτυπώνεται από τον δείκτη p90/p10, είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς περιορίζεται κατά 8,8%. Οι αντίστοιχες αποστάσεις μεταξύ των υπόλοιπων ενδεικτικών σημείων της κατανομής που αποτυπώνεται στους δείκτες p90/p50 και p75/p25 είναι σχεδόν αμελητέες. Ο δείκτης *Gini* υπολογί-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2.2

Ποσοστιαία μερίδια εισοδήματος από εργασία μισθωτών πλήρους απασχόλησης, ανά πενθημόριο, 2018 και 2019, Ελλάδα

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία μικροδεδομένων της SILC.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2.3 Δείκτες ανισότητας των μισθωτών μερικής απασχόλησης, 2018 και 2019, Ελλάδα

	2018	2019	% διαφορά
p90/p10	2,76	2,52	-8,8%
p90/p50	1,53	1,52	-0,7%
p75/p25	1,60	1,60	0,0%
Gini	21,42	20,79	-3,0%
Std. Dev.	185,12	194,65	5,1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία μικροδεδομένων SILC.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2.4 Ποσοστό φτώχειας των μισθωτών, 2018 και 2019, Ελλάδα

	2018	2019
Ποσοστό φτώχειας μισθωτών	8,92%	8,58%
Ποσοστό φτώχειας μισθωτών πλήρους απασχόλησης	7,20%	7,07%
Ποσοστό φτώχειας μισθωτών μερικής απασχόλησης	25,27%	23,95%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία μικροδεδομένων SILC.

ζεται επίσης αρκετά μειωμένος κατά 3%, ενώ η τυπική απόκλιση αυξάνεται. Η τελευταία δείχνει ότι οι αποστάσεις μεταξύ των μισθωτών μερικής απασχόλησης από τον μέσο όρο αυξάνονται.

Τέλος, ο Πίνακας 3.2.4 καταγράφει το ποσοστό φτώχειας των παραπάνω κατηγοριών των μισθωτών, για τα έτη 2018 και 2019. Επί της ουσίας, το εν λόγω μέτρο αποτυπώνει το ποσοστό των μισθωτών που διαβιούν σε νοικοκυριά τα οποία –σύμφωνα με τα επίσημα εισοδηματικά κριτήρια της Eurostat– λογίζονται ως «φτωχά». Με άλλα λόγια, το ποσοστό δεν απευθύνεται στο ατομικό εισόδημα των εργαζομένων από τη μισθωτή εργασία, αλλά χαρακτηρίζει το εισόδημα του νοικοκυριού στο οποίο αυτοί ανήκουν. Έτσι, στα υπό εξέταση έτη, αναφορικά με το σύνολο των μισθωτών, το ποσοστό φτώχειας μειώθηκε από 8,92% σε 8,58%. Αντίστοιχα, τα ποσοστά φτώχειας των μισθωτών ανά κατηγορία πλήρους και μερικής απασχόλησης, εμφανίζονται μειωμένα.

3.2.3. Συμπεράσματα

Στο παρόν άρθρο παρουσιάστηκαν ορισμένα βασικά αποτελέσματα από την επεξεργασία των μικρο-δεδομένων των Ερευνών Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης (SILC) 2018 και 2019 για την Ελλάδα. Συμπερασματικά, η αναπροσαρμογή του κατώτατου μισθού τον Φεβρουάριο του 2019 φαίνεται ότι ενήργησε με τρόπο ώστε να επιτρέψει η εισοδηματική ανισότητα μεταξύ των μισθωτών –είτε πλήρους, είτε μερικής απασχόλησης– να αμβλυθθεί. Το τελικό αποτέλεσμα επηρεάζεται κυρίως από τον περιορισμό των διαφορών μεταξύ των ακραίων τιμών και λιγότερο έως καθόλου από τις τιμές που καταγράφονται εγγύτερα στο μέσο της κατανομής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η άμβλυση των ακραίων δεκατημορίων των μισθωτών μερικής απασχόλησης. Τέλος, το ποσοστό σχετικής φτώχειας των μισθωτών μειώθηκε, αν και η μεταβολή ήταν περιορισμένη.